

<https://doi.org/10.26565/2786-5312-2026-103-23>
УДК 378.016:811.112.2'27:005.336.2

О. О. Осова

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземної філології Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради; e-mail: osova.olga@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7316-1196>; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=GS_xoNUAAAAJ; RESEARCH GATE: Olha OSOVA | Research profile

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПИСЕМНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Стаття присвячена одному із актуальних питань сучасної педагогічної науки – формуванню іноземної дискурсивної компетентності здобувачів вищої освіти для здійснення професійної писемної комунікації в умовах цифровізації. Авторка обґрунтовує важливість здатності майбутніх фахівців до іноземного писемного дискурсу в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування та представлення поетапної реалізації методики формування іноземної дискурсивної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.21 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська) у професійній писемній комунікації на основі розробленого навчально-методичного комплексу, інтегрованого у цифрове освітнє середовище. Дослідження спирається на комплекс методів, серед яких ключовими є аналіз, синтез, абстрагування, конкретизація, порівняння, узагальнення та проєктування. Дослідниця розглядає іноземну дискурсивну компетентність у сфері писемного мовлення як складну інтегральну здатність особистості. У статті розкрито специфічні особливості підготовки майбутніх учителів іноземних мов, що зумовлюються поєднанням мовленнєвого та методичного аспектів професійного становлення. З огляду на це, обґрунтовано авторську методику формуванню іноземної дискурсивної компетентності здобувачів вищої освіти для здійснення професійної писемної комунікації в умовах цифровізації, яка включає прогностичний, діяльнісно-стратегічний та комунікативно-продуктивний компоненти. Основну увагу приділено опису поетапної реалізації розробленої методики, починаючи від когнітивного моделювання внутрішньої побудови тексту до поступового опанування засобів когезії. На завершальному етапі представлено методику роботи над продукуванням професійних текстів. Крім того, визначено ключові педагогічні умови, необхідні для реалізації цієї методики (систематичне впровадження розробленого навчально-методичного комплексу, поєднання його з можливостями цифрової платформи Google Workspace for Education).

Ключові слова: здобувачі вищої освіти, іноземна дискурсивна компетентність, методика, навчально-методичне забезпечення, професійна писемна комунікація, цифрові технології.

Як цитувати: Осова, О. (2026). Методика формування іноземної дискурсивної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у контексті професійної писемної комунікації. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, 103, 189–196. <https://doi.org/10.26565/2786-5312-2026-103-23>

In cites: Osova, O. (2026). Methods of developing foreign language discursive competence in undergraduate students within the context of professional written communication. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching*, 103, 189–196. <https://doi.org/10.26565/2786-5312-2026-103-23> (in Ukrainian)

1. ВСТУП

Сучасний етап розвитку освіти в Україні відзначається значними змінами, які викликані процесами глобалізації та інтеграції в європейський освітній простір. У цьому контексті функції іноземної мови як освітнього компонента значно розширюються та набувають особливого значення для професійного зростання майбутніх фахівців і їхньої академічної мобільності. Варто зазначити, що в епоху цифрової комунікації деякі форми іншомовного писемного мовлення, такі як електронні листи, заявки на отримання грантів, мотиваційні листи та резюме, вимагають від випускника специфічних навичок чітко та логічно викладати свої думки у писемній формі.

На важливості формування професійної писемної комунікації майбутніх фахівців наголошується також і в чинних нормативно-правових документах. Зокрема, у Законі України «Про вищу освіту» [7] та Національній рамці кваліфікацій [8] основні характеристики бакалаврського освітнього ступеня визначаються як здатність випускника активно взаємодіяти у професійному середовищі. Це, у свою чергу, накладає нові стандарти до якості іншомовної підготовки майбутніх фахівців, оскільки вони стосуються освітніх програм закладів вищої освіти, де писемна форма дискурсу відіграє ключову роль.

Виходячи з вищевикладеного, можна стверджувати, що комунікативна компетенція, зокрема, її дискурсивний компонент, є одним із актуальних аспектів лінгводидактики. Адже, за визначенням «Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти», дискурсивна компетентність – це саме те, що озброює студента «здатністю створювати тексти, включаючи такі загальні аспекти, як “розвиток теми”, “зв’язність і когезія”, а також принципи співпраці та “черговість висловлювання”» [13, с. 138].

Проведений аналітичний огляд літератури за темою наукового дослідження [1, 4, 9, 10, 12, 16, 17] дає підстави вважати, що проблема дискурсу в сучасній науці не є досить новою. Так, перші основоположні праці з досліджуваної тематики належать лінгводидактам М. Каналю та М. Свейн. У своїй роботі вони дослідили та обґрунтували чотирикомпонентну модель комунікативної компетентності, у межах якої описали здатність особистості, що пізніше була визначена як дискурсна складова. Зокрема, дослідники наголошували на важливості «логічного та послідовного поєднання граматичних форм і значень для створення цілісного усного або письмового тексту» [12, с. 30]. Системно-структурний підхід щодо досліджуваного поняття спостерігається у наукових розвідках Г. Браун, особливу увагу якого було зосереджено саме на організаційній структурі мовлення [11].

Вагоме значення для нашого дослідження мають також наукові праці представників німецької методичної школи. Зокрема, теоретичне підґрунтя

комунікативно-діяльнісного підходу розкрито в науковій праці Г. Нойнера та Г. Гунфельда [16]. Роль соціокультурного аспекту у структуруванні дискурсу досліджено у роботі К. Едельгоффа [14]. Водночас, з огляду на цифровізацію освіти, особливого значення у розрізі нашого наукового пошуку набуває праця Н. Вюрффель, у якій авторка досліджує стратегії текстотворення у цифровій освітній екосистемі [17].

Продовженням наукових розробок зарубіжних учених у межах української методики викладання іноземних мов є колективна праця О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецької за загальною редакцією С. Ніколаєвої [4]. Дослідниці розглядали проблему формування дискурсивної компетентності майбутніх філологів з позиції системного підходу. Саме цей методичний «базис» дає нам можливість сьогодні досліджувати та розвивати дискурсивну компетентність здобувачів вітчизняної вищої освіти.

Впровадження зазначених підходів у сферу професійно орієнтованого навчання стало можливим завдяки науковим розвідкам С. Боднар (економіка) [1], Н. Саєнко (технічний напрям) [10] та ін. Загальні механізми розвитку мовленнєвих навичок у контексті підготовки здобувачів вищої освіти були об’єктом уваги у дослідженнях І. Андрійко, Л. Панової, С. Тезікової [6] та ін.

Окремий кластер сучасних досліджень утворюють праці О. Гладкої [2], Н. Горобченко [3] та ін., у яких ідеться про адаптації методик формування дискурсивної компетентності до викликів освітнього середовища. Зокрема, Н. Горобченко класифікує дискурсивні вміння як реалізацію певної стратегії, що полягає у здатності «створювати текст відповідно до композиційного плану» [3, с. 67]. Дослідниця зазначає, що володіння такою «архітектурною» складовою письма є важливим умінням у сучасному цифровому середовищі, оскільки дає можливість чітко структурувати текст та уникати непорозумінь в умовах відсутності прямої комунікації між учасниками спілкування [3, с. 67].

Проте, незважаючи на інтенсивні різнопланові наукові розвідки, зазначимо, що для більшості з них є характерною орієнтація на загальні психолого-педагогічні аспекти навчання або розвиток діалогічного усного мовлення. Аналіз науково-педагогічних джерел в аспекті досліджуваної проблеми показує, що в теорії сучасної педагогічної думки відсутнє цілісне дослідження, яке б охоплювало теоретико-методичні засади формування іншомовної дискурсивної компетентності саме у сфері професійного писемного мовлення в умовах дистанційного навчання.

Таким чином, актуальність дослідження, його теоретична та практична значущість і водночас недостатня розробка проблеми в науковому просторі зумовили вибір зазначеної теми.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та представити поетапну реалізацію методики

формування іншомовної дискурсивної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.21 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська) у професійній писемній комунікації на основі розробленого навчально-методичного комплексу, інтегрованого у цифрове освітнє середовище.

Відповідно до поставленої мети сформульовано такі завдання: визначити зміст і структурні компоненти іншомовної дискурсивної компетентності в писемному мовленні; виявити особливості її формування у майбутніх учителів іноземних мов, розробити відповідне навчально-методичне забезпечення для реалізації представленої методики та охарактеризувати етапи його впровадження в умовах цифрової екосистеми.

Об'єктом дослідження є професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов до іншомовної писемної комунікації у цифровому освітньому середовищі.

Предметом дослідження визначено методику формування іншомовної дискурсивної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у професійній писемній комунікації (на прикладі німецької мови як другої іноземної).

Для розв'язання поставлених завдань та досягнення мети дослідження було використано комплекс методів. Аналіз, синтез, абстрагування та конкретизація слугували для узагальнення теоретичних основ дослідження та формулювання його базових понять. Для систематизації поглядів науковців на різні аспекти досліджуваної проблеми було використано методи порівняння та узагальнення. Розробка методики формування іншомовної дискурсивної компетентності та моделювання навчально-методичного комплексу на платформі Google Workspace for Education стали можливими завдяки застосуванню методу педагогічного проектування.

2. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Логіка нашого наукового пошуку вимагає аналізу та вивчення змістовних та структурних характеристик іншомовної дискурсивної компетентності. Теоретичну основу для розуміння природи досліджуваного поняття утворюють фундаментальні праці зарубіжних лінгводидактів, які досліджували мовні явища у контексті соціальної дії. Зокрема, у класичній моделі комунікативної компетентності М. Каналя та М. Свейн дискурсивна складова визначається як здатність особистості до продукування текстів різних типів. Таке трактування передбачає вміння технічно конструювати тексти та «адекватно осмислювати їх відповідно до ситуації спілкування» [12, с. 35]. У свою чергу, Г. Браун зосереджується на процесуальному аспекті, визначаючи дискурсивну компетентність як здатність особистості

з'єднувати окремі речення в логічний і послідовний текст, формуючи «сміслові цілі із серії висловів» [11, с. 196]. Таким чином, узагальнюючи погляди зарубіжних дослідників щодо теорії дискурсу, можемо стверджувати, що в їхньому розумінні дискурсивна компетентність виступає як здатність особистості до утворення логічного та структурованого тексту відповідно до комунікативної мети.

У вітчизняному науковому просторі досліджуване поняття розкривається через категорію «мовної особистості» та здатності фахівця до ефективного усного та писемного мовлення. Ключову позицію у цьому контексті займають наукові ідеї В. Редька, який трактує іншомовну дискурсивну компетентність як здатність особистості «програмувати продуктивне мовлення, створювати логічну і зв'язну структуру мовленнєвого продукту» [9, с. 259]. Такий підхід, на нашу думку, цілком відповідає сучасним вимогам до підготовки фахівців. Коли студент опанує навичку «програмування» писемного висловлювання, то він навчається уникати логічних помилок та вибудовувати стратегію ефективної взаємодії, розвиваючи при цьому «м'які» навички.

На практичному втіленні цих якостей на письмі зосереджується у своєму дослідженні Н. Горобченко. Авторка стверджує, що писемні вміння за своєю суттю є дискурсивними, оскільки вони «відображають загальні закономірності побудови текстів» [3, с. 65]. Дослідниця визначає сутність дискурсивної компетентності у «вмінні оперувати дискурсивною стратегією, тобто певними діями та операціями, які складають писемну мовленнєву діяльність» [3, с. 65].

Сучасні дослідники (Т. Гордієнко, Фу Хун) розширюють межі досліджуваного поняття, обґрунтовуючи доцільність багатокомпонентної моделі, яка включає мовленнєвий, когнітивний, соціокультурний та стратегічний компоненти. Такий підхід, на нашу думку, виходить за межі лінгвістичних явищ і дозволяє трактувати дискурсивну компетентність як здатність особистості до ефективної адаптації в умовах динамічних змін у процесі комунікації [15, с. 173].

Отже, спираючись на результати досліджень попередніх науковців [1, 2, 3, 9, 12, 15], та враховуючи власний науково-педагогічний досвід, пропонуємо розглядати іншомовну дискурсивну компетентність здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у сфері писемного мовлення як складну інтегральну здатність особистості. Вона передбачає вміння прогнозувати та моделювати структуру майбутнього висловлювання та створювати логічно завершені, зв'язні тексти, що відповідають комунікативному задуму автора та враховують специфіку відповідного жанру. У контексті нашого дослідження вважаємо за необхідне зазначити, що формування цієї компетентності на рівнях А2-В1 має особливе значення. Відповідно до положень Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [13], саме на цьому етапі студенти переходять

від простого використання окремих мовних структур до застосування засобів міжфразового зв'язку. Такий перехід є принциповим, оскільки формує основу для опанування складних жанрів академічного письма на рівнях B2-C1. А недостатня увага до розвитку дискурсивних умінь на початкових етапах навчання може спричинити труднощі під час професійної комунікації майбутніх випускників.

Підготовка майбутніх учителів іноземних мов має свою специфічну особливість, що зумовлюється поєднанням двох важливих аспектів професійного становлення – мовленнєвого та методичного [3, 4, 9]. Це спричиняє певні корективи у процесі формування іншомовної дискурсивної компетентності, оскільки від майбутнього фахівця вимагається володіння іноземною мовою у поєднанні з розумінням механізмів її тексто- і дискурсотворення в навчальній діяльності. Враховуючи зазначені особливості, у межах нашого дослідження структуру іншомовної дискурсивної компетентності розглядаємо як цілісну систему, що поєднує в собі прогностичний, діяльнісно-стратегічний та комунікативно-продуктивний компоненти.

Звернення до концепції В. Редька дало нам підстави акцентувати увагу саме на етапі так званого «програмування», під час якого студент окреслює логіку викладу та прогнозує структуру майбутнього повідомлення [9, с. 259]. Саме цю здатність до смислового проектування ми розглядаємо як основу прогностичного компонента.

Діяльнісно-стратегічний компонент, своєю чергою, пов'язуємо вже із практичною реалізацією задуму. Спираючись на результати дослідження Н. Горобченко [3, с. 65], ми інтерпретуємо цей компонент як здатність особистості майбутнього вчителя свідомо використовувати дискурсивні стратегії та підбирати логічні сполучники та інші мовні засоби для забезпечення плавного переходу між думками. Це особливо важливо на рівнях A2-B1.

Завершальний етап передбачає створення якісного текстового продукту, який вважаємо характерним для комунікативно-продуктивного компонента. Як зазначає О. Гладка, цей аспект характеризується уміньми студентів створювати завершене висловлювання відповідно до певного жанру [2, с. 120-121]. Критерієм успішності при цьому виступає відповідність створеного тексту жанровим маркерам та вимогам конкретної комунікативної ситуації.

Виокремлена трикомпонентна структура іншомовної дискурсивної компетентності стала теоретичним підґрунтям для створення методики її формування. Для практичної її реалізації було розроблено навчально-методичний посібник «Розвиток писемного мовлення з німецької мови» [5], у якому кожен компонент знайшов відображення у відповідних комплексах вправ і завдань з урахуванням особливостей підготовки майбутніх учителів. Матеріали посібника охоплюють широкий спектр

комунікативних ситуацій, що включають різні типи текстових одиниць, від повсякденного спілкування (запрошення, листи тощо) до професійно орієнтованого письма (CV, заяви на працевлаштування, звіти тощо).

Ефективність реалізації представленої методики забезпечувалася дотриманням педагогічних умов. Першою умовою визначено створення навчально-методичного супроводу, який ґрунтується на трикомпонентній структурі дискурсивної компетентності майбутніх учителів іноземних мов. Друга педагогічна умова полягає у використанні дидактичного потенціалу цифрової платформи Google Workspace for Education, мета якої полягає в забезпеченні безперервної навчально-пізнавальної взаємодії учасників освітнього процесу. Зокрема, застосування інструментів Google Docs у межах платформи Google Workspace for Education надавало можливість скористатися режимом синхронного та асинхронного коментування, що є важливим у процесі формування іншомовної дискурсивної компетентності. Завдяки функціям спільного доступу відбувався контроль процесу створення тексту та етапів роботи над ним, що уможливлювало надання своєчасного фідбеку. Особливу роль в цій цифровій екосистемі відіграє сервіс Google Meet, який активізував інтерактивну взаємодію під час впровадження розробленої методики. Окрім того, функція демонстрації екрана в синхронному режимі навчання сприяла візуалізації навчального матеріалу. Студенти могли показати свій кінцевий продукт та аргументувати свій вибір дискурсивних стратегій перед аудиторією, відповідаючи на запитання, що забезпечувало миттєвий зворотній зв'язок.

Проілюструємо методику формування іншомовної дискурсивної компетентності здобувачів вищої освіти на прикладі теми «Bewerbung» («Заява на працевлаштування»). На початковому етапі роботи над професійним текстом застосовується метод «конструктора» тексту. Так, у вправі на відновлення послідовності «*Bringen Sie die Teile eines Bewerbungsschreibens in die richtige Reihenfolge*» студенти відпрацьовують умінь правильно розташовувати окремі частини заяви. Наприклад, вони отримують такі блоки, як звертання (Anrede), вступ з викладом мети (Einleitung), основна частина з описом кваліфікацій (Hauptteil), завершення (Schluss) та форма ввічливості (Grußformel). Під час виконання цього завдання здобувачі вищої освіти розташовують елементи у правильній послідовності, аналізують їх місце та значення в композиції тексту [5, с.33]. У наступній вправі студенти аналізують автентичні оголошення про вакансії та порівнюють і вивчають вимоги різних роботодавців. Наприклад, в одній вакансії наголошується на здатності працювати в команді (Teamfähigkeit). Інший роботодавець вимагає гнучкості (Flexibilität) у нестандартних ситуаціях тощо [8, с.35]. Виконання цієї вправи допо-

магає студентам усвідомити, які саме аспекти досвіду можна найвигідніше продемонструвати у заявці. Для розвитку креативних якостей майбутніх учителів пропонуються також і нестандартні завдання. Наприклад: «*Sie bewerben sich um eine außergewöhnliche Position als „Innovativer Pädagoge“ in einer Bildungsorganisation, die kreative und unkonventionelle Lehrmethoden anwenden möchte. Ihr Ziel ist es, nicht nur Ihre Erfahrungen und Fähigkeiten zu präsentieren, sondern auch zu zeigen, warum Sie der ideale Kandidat für diese Rolle sind*» [5, с. 38]. Така вправа формує вміння проектувати зміст тексту, свідомо підбираючи важливі факти власної біографії (Praktika, berufliche Erfahrung, Fähigkeiten, Fertigkeiten тощо). Таким чином відбувається поступове формування розуміння того, що текст має будуватися з урахуванням конкретних очікувань роботодавця.

Для забезпечення ефективності прогностичного компонента методики студентам було рекомендовано використовувати інструменти штучного інтелекту. Так, на етапі планування структури тексту пропонувалися вправи із застосуванням можливостей ChatGPT, а на етапі аналізу контекстуальних значень – DeepL.

Наступний етап формування іншомовної дискурсивної компетентності фокусується вже на мікрорівні, де проявляються вміння добирати відповідні мовні засоби. Ці навички формуються під час виконання блоку інтерактивних вправ на заповнення пропусків. Наприклад, у Google Classroom студенти отримують завдання з посібника, яке відкривається як інтерактивний Google Docs документ: «*Im Rahmen meines Studiums habe ich ... und konnte dadurch ... entwickeln*» [5, с.37-38]. В режимі реального часу викладач може вносити корективи. Після цього презентуються на спільній онлайн-дошці найбільш вдалі зразки і обговорюються проблемні моменти. Така організація навчально-пізнавальної діяльності студентів виконує подвійну функцію. З одного боку, вони засвоюють стійкі конструкції (Im Rahmen, aufgrund тощо), з іншого – навчаються вибудовувати причинно-наслідкові зв'язки у професійній аргументації.

Окрема увага приділяється дискурсивним маркерам, робота з якими організована в межах цифрової екосистеми. Під час виконання цих завдань студенти опановують використання парних сполучників (nicht nur ... sondern auch, sowohl ... als auch тощо) та конекторів (zudem, darüber hinaus тощо). За допомогою поєднання цифрових сервісів LearningApps та Google Workspace for Education викладач пропонує виконати інтерактивну вправу «Zuordnung», де здобувачі перетягують сполучники до відповідних функціональних категорій (Ergänzung, Kontrast, Schlussfolgerung). Методика передбачає поступове ускладнення. Завдання підвищеного рівня представлені у вправі «Lückentext» з автоматичною перевіркою, наприклад: «*Meine Stärke ist Flexibilität. ...*

arbeite ich gern im Team». (Варіанти відповіді: a) *deshalb*, b) *jedoch*, c) *zudem*). Система одразу демонструє правильність вибору. Після автоматизації навичок здобувачі освіти переходять до виконання творчого завдання, де необхідно створити фрагмент заяви, у якій необхідно описати свої сильні сторони, використавши мінімум чотири різні конектори.

На нашу думку, саме завдяки такій трирівневій системі, що охоплює етапи від механічного розпізнавання до свідомого вибору й творчого застосування у поєднанні з можливостями сучасних цифрових технологій, забезпечується ефективно формування діяльнісно-стратегічного компонента.

На завершальному етапі здобувачам вищої освіти пропонується самостійно підготувати заяву на прийняття на посаду (Bewerbung) за заданими параметрами: «*Sie bewerben sich bei einer internationalen Bildungsorganisation, die auf Online-Kurse für Studierende aus verschiedenen Teilen der Welt spezialisiert ist. Die Organisation sucht erfahrene Lehrkräfte, die in der Lage sind, in einem multikulturellen Umfeld zu arbeiten und Online-Kurse zu entwickeln. Schreiben Sie ein Bewerbungsschreiben, in dem Sie Ihre Sprachkenntnisse sowie Ihre Fähigkeit, in einem multikulturellen Umfeld zu arbeiten, betonen. Gehen Sie dabei insbesondere auf folgende Punkte ein: 1. Ihre Sprachkenntnisse in verschiedenen Sprachen (insbesondere in Englisch, Deutsch oder anderen relevanten Sprachen) und wie diese Ihre Arbeit in einer internationalen Umgebung unterstützen. 2. Ihre Erfahrung im Unterrichten ...*» [5, с.38]. Особливістю цього етапу в представленій методиці є те, що такі вправи розроблені з урахуванням специфіки підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.21 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська) і містять соціальний та цифровий аспекти. Наприклад, під час виконання завдання «*Geben Sie bitte konstruktive Verbesserungsvorschläge*» [5, с. 39-40], студенти здійснюють взаємооцінювання робіт своїх одногрупників, спираючись на чітко визначені критерії (наявність усіх структурних компонентів, логічність переходів, доречність стилю). Такий формат роботи сприяє формуванню критичного мислення, розвиває здатність аналізувати й оцінювати мовленнєвий продукт, що є важливим у процесі становлення професійної мовної компетентності майбутніх фахівців.

Доцільним доповненням до цього виду вправ є також завдання, під час виконання яких студенти самостійно працюють з цифровими сервісами (Grammarly, Language Tool, DeepL Write) на основі штучного інтелекту. Фрагмент такого завдання наведено нижче: «*Nutzen Sie anschließend ein KI-Tool (z. B. Grammarly, LanguageTool), um Ihre Bewerbungsschreiben auf Grammatik-, Rechtschreib- und stilistische Fehler zu überprüfen. Diskutieren Sie die Ergebnisse und Verbesserungsvorschläge, die das KI-Tool anbietet*» [5, с. 40].

Залучення студентів до роботи із зазначеними цифровими інструментами, на нашу думку, має важливе методичне значення. Така діяльність формує навички усвідомленого стилістичного вибору, розвиває здатність зіставляти синоніми та критично оцінювати доцільність тих чи інших мовленнєвих одиниць. У педагогічному контексті це сприяє становленню майбутніх учителів, здатних працювати з мовним матеріалом та адаптувати його відповідно до комунікативних завдань.

Отже, взаємодія з цифровими інструментами та автоматизованими системами стає своєрідним інструментом розвитку професійної мовної компетентності та методичної рефлексії.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проведене дослідження дозволило розв'язати важливу науково-практичну проблему обґрунтування методики формування іншомовної дискурсивної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.21 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська) у професійній писемній комунікації. На основі аналізу психолого-педагогічної та наукової літератури встановлено, що, з одного боку, досліджувана проблема має міждисциплінарний характер і широко представлена в науково-педагогічному дискурсі, з іншого – потребують уточнення та системного дослідження методичні аспекти формування іншомовної дискурсивної компетентності здобувачів у професійній писемній комунікації.

У процесі наукової розвідки охарактеризовано іншомовну дискурсивну компетентність здобувачів та визначено її як складну інтегральну здатність

особистості, що передбачає вміння прогнозувати та моделювати структуру майбутнього висловлювання та створювати логічно завершені, зв'язні тексти.

Виявлено специфічні особливості підготовки майбутніх учителів іноземних мов спеціальності 014.21 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська), що зумовлюються поєднанням мовленнєвого та методичного аспектів.

Обґрунтовано методику формування іншомовної дискурсивної компетентності здобувачів, яка інтегрує прогностичний, діяльнісно-стратегічний та комунікативно-продуктивний компоненти. Визначено педагогічні умови її реалізації. Перша умова передбачала створення навчально-методичного комплексу, що ґрунтувався на трикомпонентній структурі іншомовної дискурсивної компетентності. Друга умова вимагала його поєднання з можливостями цифрової платформи Google Workspace for Education. Це дало можливість перетворити письмо з пасивного процесу на активну соціально-професійну взаємодію, у процесі якої студенти оволодівають вміннями та навичками писати текстові повідомлення різних жанрів з огляду на комунікативну мету та ситуаційний контекст.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у реалізації педагогічного експерименту з метою перевірки ефективності розробленої методики формування іншомовної дискурсивної компетентності, проведенні статистичного аналізу отриманих даних та розробці методичних рекомендацій для професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.21 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Боднар, С. В. (2016). Проблема формування іншомовної дискурсивної компетентності майбутніх економістів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія», 1(11)*, 158-164.
2. Гладка, О. (2022). Особливості формування іншомовної дискурсивної компетентності студентів-філологів в умовах дистанційного навчання. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки, 202*, 118–123. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2022-1-202-118-123>
3. Горобченко, Н. В. (2013). Формування дискурсивної компетенції майбутніх учителів німецької мови. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки, 111*, 65-67. Відновлено з: <https://eprints.zu.edu.ua/11238/>
4. Николаєва, С. Ю. (Ред.). (2013). *Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика*. Київ: Ленвіт.
5. Осова, О. О. (2025). *Розвиток писемного мовлення з німецької мови = Schreibtraining*. Харків: ХГПА.
6. Панова, Л. С., Андрійко, І. Ф., Тезікова, С. В. та ін. (2010). *Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах*. Київ: Академія. Відновлено з: https://library.udpu.edu.ua/library_files/427509.pdf
7. *Про вищу освіту*: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. (2024, січень 01). Відновлено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
8. *Про затвердження Національної рамки кваліфікацій*: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341. (2024, жовтень 25). Відновлено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>
9. Редько, В. Г. (Ред.). (2020). *Дидактичні та методичні засади компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі*. Київ: КОНВІ ПРІНТ.
10. Саєнко, Н. С. (2015). Розвиток компенсаторних стратегій іншомовної комунікації у студентів інженерних спеціальностей. *Матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф. «Dny vědy – 2015» (Dil 9)*. Praha: Education and Science.
11. Brown, H. D. (2014). *Principles of language learning and teaching* (6th ed.). White Plains, NY: Pearson Education.

12. Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1–47. <https://doi.org/10.1093/applin/1.1.1>
13. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment.* (2020). Strasbourg. Retrieved from: <https://rm.coe.int/16809ea0d4>
14. Edelhoff, C. (1986) Authentizität im Fremdsprachenunterricht: Landeskunde – Texte – Lernende. *Zielsprache Deutsch*, 17(4), 23–30.
15. Hordiienko, T., & Fu, Hong. (2024). Model of formation of discussional competence of managers in the field of education. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky*, 4, 169-178. DOI <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2024-PP-4-169-178>
16. Neuner, G. & Hunfeld, H. (2010). *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts: Eine Einführung.* Berlin; München: Langenscheidt.
17. Würffel, N. (2008). Kooperatives Schreiben im Fremdsprachenunterricht: Potentiale des Einsatzes von Social-Software-Anwendungen am Beispiel kooperativer Online-Editoren. *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht*, 13(1), 1–26. <http://doi.org/10.26083/tuprints-00012231>

Стаття надійшла до редакції 12.03.2026

Стаття рекомендована до друку 21.04.2026

Стаття опублікована 29.05.2026

Olha Osova – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Foreign Philology Department, Municipal Establishment ‘Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy’ of Kharkiv Regional Council; e-mail: osova.olga@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7316-1196>; GOOGLE SCHOLAR: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=list_works&hl=ru&user=GS_xoNUAAAAJ; RESEARCH GATE: Olha OSOVA | Research profile

METHODS OF DEVELOPING FOREIGN LANGUAGE DISCURSIVE COMPETENCE IN UNDERGRADUATE STUDENTS WITHIN THE CONTEXT OF PROFESSIONAL WRITTEN COMMUNICATION

The article focuses on one of the topical issues of modern pedagogical science – the formation of foreign language discursive competence of higher education seekers for professional written communication in the context of digitalization. This study substantiates the importance of the ability of future specialists to engage in foreign language written discourse in the context of globalization and integration processes. The aim of the study is to provide a theoretical justification and presentation of the step-by-step implementation of a methodology for the formation of foreign language discursive competence among first-level (bachelor's) higher education students majoring in 014. 21 Secondary education (Language and foreign literature (English) in professional written communication based on a developed teaching and methodological complex integrated into the digital educational environment. The research is based on a set of methods, among which the key ones are analysis, synthesis, abstraction, concretization, comparison, generalization and projection. The researcher considers foreign language discursive competence in the field of written speech as a complex integral ability of the individual. The article reveals the specific features of training future foreign language teachers, which are determined by the combination of linguistic and methodological aspects of professional development. In view of this, the author's methodology for forming foreign language discursive competence of higher education seekers for professional written communication in the conditions of digitalization, which includes prognostic, activity-strategic and communicative-productive components, is substantiated. The main focus is on describing the step-by-step implementation of the developed methodology, starting from cognitive modelling of the internal structure of the text to the gradual mastery of cohesion tools. The final stage presents a methodology for working on the production of professional texts. In addition, the key pedagogical conditions necessary for the implementation of this methodology are identified (systematic introduction of the developed teaching and methodological complex, combining it with the capabilities of the Google Workspace for Education digital platform).

Key words: *digital technologies, foreign language discursive competence, methodology, professional written communication, students, teaching and learning resources.*

REFERENCES

1. Bodnar, S. V. (2016). Problema formuvannya inshomovnoi dyskursyvnoi kompetentnosti maibutnikh ekonomistiv [The problem of formation of foreign language discursive competence of future economists]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Seriya „Pedahohika i psykholohiia“*, 1(11), 158-164. (in Ukrainian)
2. Hladka, O. (2022). Osoblyvosti formuvannya inshomovnoi dyskursyvnoi kompetentnosti studentiv-filolohiv v umovakh dystantsiinoho navchannia [Peculiarities of foreign language discursive competence formation of philology students in distance

learning conditions]. *Naukovi zapysky. Serii: Filolohichni nauky*, 202, 118–123. <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2022-1-202-118-123> (in Ukrainian)

3. Horobchenko, N. V. (2013). Formuvannia dyskursyvnoi kompetentsii maibutnikh uchyteliv nimetskoï movy [Formation of discursive competence of future German language teachers]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Ser.: Pedahohichni nauky*, 111, 65–67. (in Ukrainian)

4. Nikolaieva, S. Yu. (Ed.). (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka [Methodology of teaching foreign languages and cultures: theory and practice]*. Kyiv: Lenvit. (in Ukrainian)

5. Osova, O. O. (2025). *Rozvytok pysemnoho movlennia z nimetskoï movy = Schreibtraining [Development of written German language skills]*. Kharkiv: KhHPA. (in Ukrainian)

6. Panova, L. S., Andriiko, I. F., Tezikova, S. V. et al. (2010). *Metodyka navchannia inozemnykh mov u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh [Methodology of teaching foreign languages in general secondary education institutions]*. Kyiv: Akademiia. (in Ukrainian)

7. *On Higher Education: Law of Ukraine No. 1556-VII*. (2014, July 1). (2024, January 1). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (in Ukrainian)

8. *On the Approval of the National Qualifications Framework: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 1341*. (2011, Nov 23). (2024, October 25). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011> (in Ukrainian)

9. Redko, V. H. (Ed.). (2020). *Didaktychni ta metodychni zasady kompetentnisno oriientovanoho navchannia inozemnykh mov u pochatkovii shkoli [Didactic and methodological principles of competence-oriented teaching of foreign languages in primary school]*. Kyiv: KONVI PRINT. (in Ukrainian)

10. Saienko, N. S. (2015). *Rozvytok kompensatornykh stratehii inshomovnoi komunikatsii u studentiv inzhenernykh spetsialnostei [Development of compensatory strategies of foreign language communication in engineering students]*. *Proc. of the XI int. sci. conf. „Dny vědy – 2015“* (Vol. 9). Prague: Education and Science. (in Ukrainian)

11. Brown, H. D. (2014). *Principles of language learning and teaching* (6th ed.). White Plains, NY: Pearson Education.

12. Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1–47. <https://doi.org/10.1093/applin/1.1.1>

13. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. (2020). Strasbourg. Retrieved from: <https://rm.coe.int/16809ea0d4>

14. Edelhoff, C. (1986). Authentizität im Fremdsprachenunterricht: Landeskunde – Texte – Lernende. *Zielsprache Deutsch*, 17(4), 23–30.

15. Hordiienko, T., & Fu, Hong. (2024). Model of formation of discussional competence of managers in the field of education. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia. Psykholoho-pedahohichni nauky*, 4, 169–178. <https://doi.org/10.31654/2663-4902-2024-PP-4-169-178>

16. Neuner, G., & Hunfeld, H. (2010). *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts: Eine Einführung*. Berlin; München: Langenscheidt.

17. Würffel, N. (2008). Kooperatives Schreiben im Fremdsprachenunterricht: Potentiale des Einsatzes von Social-Software-Anwendungen am Beispiel kooperativer Online-Editoren. *Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht*, 13(1), 1–26. <http://doi.org/10.26083/tuprints-00012231>

The article was received by the editors 12.03.2026

The article was recommended for printing 21.04.2026

The article was published 29.05.2026